

Forord. Dødens pris

Af Elof Westergaard

Provst og formand for Foreningen for Kirkegårdskultur

Næsten alle gravsteder vender mod øst på den gamle del af Løgumkloster Kirkegård.

Foto: Mette Fauerskov.

Den 14.-15. november 2010 afholdt Foreningen for Kirkegårdskultur konferencen *Dødens Pris* på Løgumkloster Højskole. Konferencen indeholdt en lang række korte foredrag, hver af ca. 20 minutters varighed. Disse indlæg kastede lys over det bredt anlagte tema. En lang række af disse oplæg følger i dette årsskrift. Konferencen var velbesøgt, og højskolen fungerede fornemt som ramme for konferencen.

Konferencens titel *Dødens pris* skal forstås i den mest brede betydning.

En række af foredragene beskæftiger sig med den økonomiske side af en begravelse. Døden har sin pris. Det koster at dø. Der er økonomi i begravelse og kirkegårdsdrift, idet ansatte skal lønnes, og der er udgifter til maskiner og planter. Der er både drifts- og anlægsudgifter. Gravstenen koster også, og bedemanden skal også have penge for den hjælp, han/hun har ydet i forbindelse med dødsfaldet.

Titlen *Dødens pris* henviser imidlertid også til det helt grundlæggende forhold, som gør sig gældende for al kirkegårdskultur, nemlig dødens hårde pris: tabet og savnet af den døde. Dødens umiddelbare pris er tavshed. Døden gør os tavse og efterlader os som pårørende med et savn. Dødens tavshed er således ikke blot den dodes tavshed, men det er en tavshed, som let forplanter sig til hele det rum, de efterladte står i.

Den norske forfatter Karl Ove Knausgårds selvbiografiske roman *Min kamp*, bind 1, handler i høj grad om døden, og i denne roman finder vi netop et eksempel på, hvordan tavsheden kan brede sig ind over hverdagen. Karl haar, da vi møder ham, netop bestilt en taxa til lufthavnen. Ham sætter sig ind på bagsædet, og han ser chaufføren smile venligt til sig. Chaufføren spørger:

” – Skal du på ferie?

– Nej, sagde jeg. – Ikke ligefrem. Min far døde i dag. Jeg skal ned og begrave ham. I Kristiansand.

Det satte en stopper for smalltalken.”¹⁾

Den løse snak i taxaen forvandles ved talen om farens død til tavshed. En samtale blev brudt, før den rigtig var begyndt. Her møder vi dødens pris: tavsheden.

Anliggendet med al kirkegårdskultur er imidlertid at give os sproget og smalltalken tilbage. Ikke ved at tale uden om døden og ved at fortrænge den. Gravsted, gravsten, beplantning og alt, hvad der bliver placeret på gravstedet, afspejler såvel et savn, en sorg over tabet af den døde, som udtrykker en taknemmelighed over det liv, som blev delt med afdøde. Al kirkegårdskultur kan således betragtes som et værn mod glemselen. Den italesættelse af døden, som kirkegårdskulturen er udtryk for, er uhyre vigtig. Den giver ikke døden det sidste ord, men skærper derimod vores blik for betydningen af det liv, vi deler med hinanden. Det har derfor også altid forekommet mig, at arbejdet med kirkegårdskultur er både betydningsfuldt og særdeles livsbekræftende. Det fordrer imidlertid af os, at vi hver især gør os umage. Det gælder landskabsarkitekten, når hun tegner nyt anlæg, kirkegårdslederen og graveren i deres daglige virke, præsten i sit arbejde med en begravellesprædiken og stenhuggeren i sin udførelse af gravmindet. Dødens pris er så høj, at det fordrer omhu fra alle sider, så vi fortsat ved besøg på vores kirkegårde kan finde trøst og glæde ved livet.

Noter

1 Knausgård, K.O., Min kamp, Bind 1, 261

Stemmingsbilleder fra Løgumkloster.

Foto: Mette Fauerskov

